

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมไทย ถือได้ว่าครูเป็นบุคคลที่มีหน้าที่และบทบาทสำคัญต่อศิษย์ กล่าวคือ นอกจากครูจะมีหน้าที่ในการสั่งสอนและถ่ายทอดวิชาความรู้แล้ว ครูยังมีหน้าที่โดยตรงในการอบรมคัดค้านนิสัยหรือพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมของศิษย์ เพื่อให้ศิษย์ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในครรลองของศีลธรรมจรรยา และเติบโตขึ้นเป็นบุคลากรที่ดีของสังคมและประเทศชาติ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, ๒๕๔๐) นอกจากนี้สถานภาพของครูในวัฒนธรรมไทยยังเป็นสถานภาพที่มีความสำคัญรองลงมาจากพ่อแม่ (Navavan Bandnumeha, 1987) และเป็นสถานภาพที่ศิษย์ต้องให้ความเคารพนับถือ และน้อมรับเชื่อฟังคำอบรมคัดค้าน (วีระ วิเชียรโชติและคณะ, ๒๕๑๒-๒๕๑๕ อ้างถึงใน กฤตยา อารยศิริ, ๒๕๒๓)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในวัฒนธรรมไทย ครูจะมีหน้าที่และบทบาทสำคัญในการคัดค้านศิษย์ดังกล่าวข้างต้น แต่เมื่อพิจารณาการคัดค้านตามแนวคิดเรื่องความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1978, 1987) แล้ว จะเห็นได้ว่า การคัดค้านเป็นวัจนกรรมที่คุกคามหน้า (Face-Threatening Act; FTA) ของผู้ฟัง กล่าวคือ การคัดค้านเป็นการที่ผู้พูดกล่าวถึงความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องในการกระทำหรือพฤติกรรมบางอย่างของผู้ฟัง ซึ่งผู้พูดเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อน เนื่องจากการคัดค้านเป็นการแสดงให้เห็นว่า ผู้ฟังมีสิ่งที่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ดังนั้นในการแสดงวัจนกรรมการคัดค้านแต่ละครั้ง ผู้พูดจึงจำเป็นต้องขังน้ำหนักระหว่างการแสดงวัจนกรรมการคัดค้านด้วยกลวิธีตรงไปตรงมา เพื่อสื่อเจตนาของตนอย่างชัดเจน กับการแสดงวัจนกรรมการคัดค้านด้วยกลวิธีความสุภาพ ซึ่งอาจสื่อเจตนาไม่ชัดเจนแต่เป็นการรักษาหน้าและสัมพันธภาพอันดีระหว่างตนกับผู้ฟัง ตัวอย่างเช่น กรณีข่าวที่กณบดินทร์มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งได้แสดงการคัดค้านนิสิตสาวในคณะของตนที่กำลังมีคคิความฟุ้งร้องในชั้นศาลเนื่องจากมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับบุคคลเพศตรงข้าม ความว่า

ทางคณะคงให้คำแนะนำนิสิตอะไรไม่ได้ในตอนนี้ ต้องมีโอกาส
ได้คุยกับ น.ศ. (เอ่ยชื่อนิสิตสาวที่กำลังมีคคิความฟุ้งร้องในชั้นศาล

เนื่องจากมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับบุคคลเพศตรงข้าม) ก่อนว่าคิด
อย่างไรกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น และจะทำอะไรกับสิ่งเหล่านี้
เมื่อรู้แล้วค่อยให้คำแนะนำ...”

(ไทยรัฐ, ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๐: ๑๕)

จากตัวอย่างด้อยคำข้างต้น จะเห็นได้ว่าคนบดเลือกใช้ด้อยคำว่าคนจะให้
“คำแนะนำ” แก่บัณฑิตคนดังกล่าวแทน “คำตักเตือน” ซึ่งการใช้คำว่าให้ “คำแนะนำ” ถือได้ว่าเป็น
การลดน้ำหนักความรุนแรงของด้อยคำมากกว่าการใช้คำว่า “คำตักเตือน” เนื่องจากการแนะนำเป็น
การแสดงว่าผู้พูดมีเจตนาที่จะให้ผู้ฟังได้รับประโยชน์จากการกระทำที่ตนเสนอ ขณะที่การตักเตือน
เป็นการแสดงว่าผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังสำนึกหรือเปลี่ยนแปลงการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม
เท่านั้น

นอกจากนี้สถานภาพของครูในระบบการศึกษาปัจจุบันยังนับได้ว่าการเปลี่ยนแปลง
ไปจากระบบการศึกษาเดิมเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติปี
๒๕๔๒ ที่เปลี่ยนแปลงจากระบบขีดครูเป็นศูนย์กลางและมีอำนาจเด็ดขาดในการอบรมสั่งสอน
นักเรียนมาเป็นระบบที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) และส่งเสริมกระบวนการคิด
ของนักเรียนเป็นสำคัญ (ปวีณา วัชรสุวรรณ, ๒๕๔๗ : ๒๕๕) ซึ่งระบบการศึกษาแบบใหม่นี้อาจ
ทำให้สถานภาพและอำนาจในการอบรมสั่งสอนนักเรียนของครูเปลี่ยนแปลงไป

ดังนั้นในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าครูในวัฒนธรรมไทยปัจจุบันจะ
เลือกใช้กลวิธีทางภาษาอย่างไรในการตักเตือนเมื่อศิษย์กระทำผิด

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษากลวิธีทางภาษาที่ครูใช้เพื่อตักเตือนศิษย์ในภาษาไทย

๑.๓ แนวเหตุผล ทฤษฎีสำคัญ หรือสมมติฐานของการวิจัย

สังคมไทยให้ความสำคัญกับสถานภาพของครูรองลงมาจากพ่อแม่ (Navavan
Bandnumecha, 1987) รวมทั้งครูยังมีหน้าที่โดยตรงในการอบรมตักเตือนความประพฤติ
ของศิษย์ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, ๒๕๔๐) อย่างไรก็ตาม บราวน์และเลวินสัน
(Brown and Levinson, 1987, 1978) ซึ่งให้เห็นว่า วัจนกรรมการตักเตือนเป็นวัจนกรรมที่
คุกคามหน้า (Face-Threatening Act; FTA) ของผู้ฟัง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีสมมติฐานว่า กลวิธี

ทางภาษาที่ครูใช้ดัดเดือนศิษย์ในภาษาไทยเป็นกลวิธีความสุภาพมากกว่ากลวิธีตรง ซึ่งได้แก่ การอ้างกฎหรือบุคคลอื่นเพื่อแสดงว่าการกระทำนั้นไม่ถูกต้องไม่เหมาะสม การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรง การยกตัวอย่างเหตุการณ์ให้เป็นอุทาหรณ์ เป็นต้น

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ กลุ่มผู้บอกภาษา

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษากลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการดัดเดือนในภาษาไทย โดยศึกษาจากผู้พูดที่มีสถานภาพเป็นครูดัดเดือนศิษย์ เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าในสังคมไทย ครูมีหน้าที่โดยตรงในการอบรม จัดเกลานิสัยหรือความประพฤติของศิษย์ และเป็นสถานภาพที่มีบทบาทสำคัญรองลงมาจากพ่อแม่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวัจนกรรมการดัดเดือนจากกลุ่มผู้บอกภาษาดังกล่าว ผู้บอกภาษาในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ครูและอาจารย์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ ครูจากโรงเรียนสาธิตแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โรงเรียนสตรีวิทยา ๒ โรงเรียนวัดลาดปลาเค้า โรงเรียนวัดเทพธิดา โรงเรียนเมืองปราณบุรี โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการปราณบุรี โรงเรียนประจวบวิทยาลัย โรงเรียนหัวหินวิทยาลัย และโรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม

ส่วนในระดับอุดมศึกษา ได้แก่ อาจารย์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้บอกภาษาที่เป็นครูในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษา เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่ากลุ่มผู้บอกภาษาดังกล่าวเป็นกลุ่มที่ต้องอบรมดัดเดือนลูกศิษย์ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในหัวข้อ ๑.๔.๒

ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้บอกภาษาจากสถาบันการศึกษาหลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลจากต่างกลุ่ม โดยกลุ่มผู้บอกภาษาในงานวิจัยนี้เป็นคณาจารย์ทั้งจากสถาบันการศึกษาของภาครัฐและเอกชน และในกรณีโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนประเภทสหศึกษาซึ่งมีทั้งนักเรียนชายและหญิง ทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๑.๔.๒ สถานการณ์ในแบบสอบถาม

สถานการณ์ที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์การกระทำผิดและควรมีการคัดค้านจากข้อมูลความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนประจำปี ๒๕๔๗ จากกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ (กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา เดิม) และได้ตรวจสอบกับผู้บอกภาษาที่เป็นครูจำนวนทั้งหมด ๕๐ คน แล้วว่าเป็นสถานการณ์ที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้จริง

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทำให้ทราบกลวิธีทางภาษาที่ครูใช้เพื่อคัดค้านศิษย์ในภาษาไทย
๒. ทำให้เห็นวัฒนธรรมไทยที่สะท้อนจากวัจนกรรมการคัดค้าน
๓. เป็นแนวทางในการศึกษาวัจนกรรมประเภทอื่นในภาษาไทย

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในงานวิจัย

๑. วัจนกรรม (speech act) หมายถึง การกระทำโดยใช้คำพูดซึ่งเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของการกระทำหรือวัจนกรรมนั้น (Searle, 1969)
๒. ถ้อยคำ (utterance) หมายถึง ส่วนหนึ่งของการพูด ในสถานการณ์หนึ่งๆ และเป็นส่วนที่อยู่ระหว่างจังหวะหยุดในการพูดนั้น (Hurford and Heasley, 1983)
๓. กลวิธีทางภาษา หมายถึง วิธีการทางภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการคัดค้านเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสารบางประการ
๔. กลวิธีความสุภาพ หมายถึง วิธีการทางภาษาที่ผู้พูดใช้เพื่อความสุภาพ (Brown and Levinson, 1978, 1987)
๕. การคัดค้าน, วัจนกรรมการคัดค้าน
 ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามคำว่า “คัดค้าน” ตามแนวคิดเรื่องเงื่อนไขวัจนกรรม ดังนี้
 เงื่อนไขที่เกี่ยวกับเนื้อความ --- เป็นการกล่าวถึงพฤติกรรม หรือการกระทำในอดีตของผู้ฟัง
 เงื่อนไขเบื้องต้น --- ผู้พูดเชื่อว่าการกระทำนั้นของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้

เจือใจความจริงใจ	---	เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อน ผู้พูดต้องการบอกให้ผู้ฟังรู้ว่าการกระทำของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อน เพื่อที่ผู้ฟังจะได้สำนึกหรือเปลี่ยนแปลงการกระทำนั้น
เจือใจจำเป็น	---	การดักเตือนเป็นความพยายามที่จะบอกให้ผู้ฟังรู้ว่าการกระทำของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อน เพื่อที่ผู้ฟังจะได้สำนึกหรือเปลี่ยนแปลงการกระทำนั้น

เนื่องจากวัจนกรรมการดักเตือนมีเจือใจบางส่วนใกล้เคียงกับวัจนกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหรือกระทำของผู้ฟัง ดังนั้นเพื่อความแตกต่างที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงได้เปรียบเทียบเจือใจวัจนกรรมการดักเตือนกับวัจนกรรมประเภทอื่นที่ใกล้เคียงกัน แบ่งออกเป็นหัวข้อดังนี้

ก. วัจนกรรมการดักเตือนกับวัจนกรรมการเตือน

เมื่อพิจารณาความหมายของคำ “ดักเตือน” และ “เตือน” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒ จะพบว่าทั้งสองคำนี้มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ “เตือน” เป็นคำที่ใช้ในความหมายกว้างๆ โดยหมายถึง “ก.บอกให้รู้ล่วงหน้า ทักไม่ให้ลืม ทำให้รู้ตัว ทำให้รู้สำนึกผิด” (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖: ๑๕๘) ขณะที่ “ดักเตือน” เป็นคำที่ปรากฏในความหมายหนึ่งของ “เตือน” พจนานุกรมฯ ให้ความหมาย “ดักเตือน” ไว้คือ “ก. ตั้งสอนให้รู้สำนึกตัว” (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖: ๑๕๘)

นพวรรณ พันธุมธา (๒๕๕๔) แยกความหมายของคำ “ดักเตือน” และ “เตือน” โดยจัด “ดักเตือน” เป็นคำในหมวด “การบอกข้อผิดพลาดของผู้ฟัง” ว่าหมายถึง “ตั้งสอนให้รู้หรือสำนึกในความผิดพลาดหรือในข้อบกพร่อง” (๒๕๕๔: ๑๑๘) และ “เตือน” เป็นคำในหมวด “การพูดไม่ให้ลืม” หมายถึง “พูดเรื่องที่ผู้ฟังรู้แล้ว เพื่อไม่ให้ลืม หรือเพื่อให้ระวัง” (๒๕๕๔: ๑๒๘)

จากการสอบถามผู้พูดภาษาไทย จำนวน ๕๐ คน โดยใช้แบบสอบถาม (ดูภาคผนวกหน้า ๒๑๑) เพื่อทดสอบว่า “ดักเตือน” และ “เตือน” เป็นคำเดียวกันหรือไม่ และหากไม่ใช่คำเดียวกันแล้ว ทั้งสองคำนี้จะมีความหมายอย่างไรจากมุมมองของผู้ใช้ภาษา ผลการสอบถามแสดงว่าผู้พูดภาษาไทยทั้งหมดเห็นว่า “ดักเตือน” และ “เตือน” มิใช่เป็นคำคำเดียวกัน โดย “เตือน” มีความ

หมายกว้างกว่า หมายถึง “ทักไม่ให้ลืม” “ทำให้รู้ตัว” “บอกให้รู้ล่วงหน้า” “บอกให้ระวังตัว” และ “สั่งสอนให้รู้หรือสำนึกในความผิดพลาดหรือในข้อบกพร่อง” ส่วน “ตักเตือน” มีความหมายเฉพาะว่า “สั่งสอนให้รู้หรือสำนึกในความผิดพลาดหรือในข้อบกพร่อง”

แผนภูมิที่ ๑ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการ “ตักเตือน” และ “เตือน” ตามความเข้าใจของผู้ใช้ภาษาไทย

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ความแตกต่างระหว่างตักเตือนและเตือนตามความเข้าใจของผู้พูดภาษาไทยสอดคล้องกับความหมายที่พจนานุกรมฯ ให้ไว้

ความหมายดังกล่าวสอดคล้องกับเงื่อนไขวัจนกรรมดังนี้

ตารางที่ ๑ แสดงการเปรียบเทียบเงื่อนไขของวัจนกรรมการตักเตือนกับวัจนกรรมการเตือน

เงื่อนไข	ตักเตือน	เตือน (Searle, 1969)
๑. เงื่อนไขที่เกี่ยวกับเนื้อความ	-เป็นการกล่าวถึงพฤติกรรม หรือการกระทำในอดีตของผู้ฟัง	-เป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์หรือสภาพการณ์ในอนาคตที่จะเกิดขึ้นกับผู้ฟัง
๒. เงื่อนไขเบื้องต้น	-ผู้พูดเชื่อว่าภาระที่กระทำนั้นของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อน	-ผู้ฟังมีเหตุผลที่เชื่อได้ว่าเหตุการณ์นั้นจะเกิดขึ้นและเหตุการณ์ดังกล่าวไม่อยู่ในความสนใจของผู้ฟัง -ไม่มีอะไรแสดงอย่างชัดเจนต่อทั้งผู้พูดและผู้ฟังว่าเหตุการณ์จะเกิดขึ้น
๓. เงื่อนไขความจริงใจ	-ผู้พูดต้องการบอกให้ผู้ฟังรู้ว่าการกระทำของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อน เพื่อให้ผู้ฟังจะได้สำนึกหรือเปลี่ยนแปลงการกระทำนั้น	-ผู้พูดต้องการบอกให้ผู้ฟังหลีกเลี่ยง ระวังตัวหรือรู้ตัวในเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น
๔. เงื่อนไขจำเป็น	-เป็นความพยายามที่จะบอกให้ผู้ฟังรู้ว่าการกระทำของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อน เพื่อให้ผู้ฟังจะได้สำนึกหรือเปลี่ยนแปลงการกระทำนั้น	-เป็นความพยายามที่จะบอกให้ผู้ฟังหลีกเลี่ยง ระวังตัวหรือรู้ตัวในเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น

จากตารางที่ ๑ จะเห็นว่าเงื่อนไขของวัจนกรรมการตักเตือนและวัจนกรรมการเตือนต่างกัน ตั้งแต่เงื่อนไขที่เกี่ยวกับเนื้อความ กล่าวคือ วัจนกรรมการตักเตือนเป็นการกล่าวถึงพฤติกรรม หรือการกระทำในอดีตของผู้ฟัง ขณะที่วัจนกรรมการเตือนเป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์หรือสภาพการณ์ในอนาคตที่จะเกิดขึ้นกับผู้ฟัง และไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำในอดีตของผู้ฟังเหมือนอย่างการตักเตือน นอกจากนี้ ข้อแตกต่างประการสำคัญของวัจนกรรมทั้งสองยังอยู่ที่

*ในที่นี้ ผู้วิจัยกำหนดเงื่อนไขวัจนกรรมการเตือนตามวัจนกรรม Warning ของ เซอร์ล (Searle, 1969) ที่เห็นว่าวัจนกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นในบริบท “ทักไม่ให้ลืม” “ทำให้รู้ตัว” “บอกให้รู้ล่วงหน้า” และ “บอกให้ระวังตัว”

เงื่อนไขความจริงใจ กล่าวคือ วัจนกรรมการตักเตือน เป็นวัจนกรรมที่ผู้พูดต้องการบอกให้ผู้ฟังรู้ว่า การกระทำในอดีตที่ผ่านมาของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง หรืออาจทำให้เกิดความเสียหาย หรือความเดือดร้อน เพื่อที่ผู้ฟังจะได้สำนึกหรือเปลี่ยนแปลงการกระทำนั้น ขณะที่ วัจนกรรมการเตือน เป็นวัจนกรรมที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังหลีกเลี่ยง ระวังตัว หรือรู้ตัวในเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น

ข. วัจนกรรมการตักเตือนกับวัจนกรรมการบริภาษ การบ่น และการวิจารณ์

เนื่องจากวัจนกรรมการตักเตือนมีความใกล้เคียงกับวัจนกรรมการบริภาษ การบ่น และการวิจารณ์ โดยวัจนกรรมเหล่านี้ต่างก็เป็นวัจนกรรมที่กล่าวถึงพฤติกรรม หรือการกระทำในอดีตของผู้ฟังซึ่งผู้พูดเชื่อว่าไม่ดี ไม่ถูกต้อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เปรียบเทียบเงื่อนไขของวัจนกรรมที่ใกล้เคียงกันข้างต้นเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่าง ดังนี้

ตารางที่ ๒ แสดงการเปรียบเทียบเงื่อนไขของวัจนกรรมการตักเตือนกับวัจนกรรมการบริภาษ การบ่น และการวิจารณ์

เงื่อนไข	ตักเตือน	บริภาษ (วิสันต์ สุขวิสิทธิ์, ๒๕๔๗: ๖)	บ่น (วิสันต์ สุขวิสิทธิ์, ๒๕๔๗: ๖)	วิจารณ์(วิสันต์ สุขวิสิทธิ์, ๒๕๔๗: ๖)
๑. เงื่อนไขที่เกี่ยวกับเนื้อความ	-เป็นการกล่าวถึงพฤติกรรม หรือการกระทำในอดีตของผู้ฟัง	-เป็นการกล่าวถึงพฤติกรรมหรือการกระทำในอดีตของผู้ฟัง	-เป็นการกล่าวถึงพฤติกรรมหรือการกระทำในอดีตของผู้ฟัง	-เป็นการกล่าวถึงพฤติกรรมหรือการกระทำในอดีตของผู้ฟัง
๒. เงื่อนไขเบื้องต้น	-ผู้พูดเชื่อว่าการกระทำนั้นของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อน	-ผู้พูดเชื่อว่าการกระทำนั้นของผู้ฟังผิดหรือไม่น่าพึงพอใจและต้องการระบายความคับแค้นที่มีต่อการกระทำนั้นของผู้ฟัง	-ผู้พูดเชื่อว่าสิ่งที่ผู้ฟังกระทำนั้นเป็นสิ่งผิดหรือไม่น่าพึงพอใจ	-ผู้พูดมีความเห็นเกี่ยวกับการกระทำของผู้ฟัง
๓. เงื่อนไขความจริงใจ	-ผู้พูดต้องการบอกให้ผู้ฟังรู้ว่า การกระทำของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อน เพื่อที่ผู้ฟังจะได้สำนึกหรือเปลี่ยนแปลงการกระทำนั้น	-ผู้พูดต้องการทักเตือนผู้ฟังให้รู้สึกสำนึกในความผิดที่ได้กระทำ	-ผู้พูดต้องการระบายความรู้สึกในทางลบที่มีต่อการกระทำของผู้ฟัง	-ผู้พูดต้องการชี้แจงให้เห็นถึงข้อดีข้อเสียของการกระทำนั้น
๔. เงื่อนไขจำเป็น	-เป็นความพยายามที่จะบอกให้ผู้ฟังรู้ว่าการกระทำของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อน เพื่อที่ผู้ฟังจะได้สำนึกหรือเปลี่ยนแปลงการกระทำนั้น	-เป็นความพยายามที่จะทักเตือนผู้ฟังเพื่อให้สำนึกในความผิดที่ได้กระทำ	-เป็นความพยายามที่จะระบายความรู้สึกทางลบที่มีให้ผู้ฟังรับรู้	-เป็นความพยายามที่จะชี้แจงถึงข้อดี ข้อเสียของการกระทำให้ผู้ฟังรับทราบ

จากตารางที่ ๒ แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างวัจนกรรมการตักเตือนกับวัจนกรรมการบริภาษ การบ่น และการวิจารณ์ ซึ่งต่างก็เป็นวัจนกรรมที่กล่าวถึงพฤติกรรม หรือการกระทำในอดีตของผู้ฟังที่ผู้พูดเชื่อว่าไม่ดี ไม่ถูกต้อง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเงื่อนไขความจริงใจของแต่ละวัจน

กรรมข้างต้นแล้ว จะพบว่าเงื่อนไขความจริงใจของแต่ละวัจนกรรมมีข้อแตกต่างกัน กล่าวคือ การตักเตือนเป็นความต้องการของผู้พูดที่จะบอกให้ผู้ฟังรู้หรือทราบว่าการกระทำของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อน เพื่อให้ผู้ฟังจะได้สำนึกหรือเปลี่ยนแปลงการกระทำนั้น มิใช่มีเจตนาที่จะทำร้ายจิตใจของผู้ฟัง เหมือนการบริภาษ ขณะที่ การบ่นเป็นความต้องการของผู้พูดที่จะระบายความรู้สึกในทางลบที่มีต่อพฤติกรรม หรือการกระทำให้ผู้ฟังรับรู้ เช่นเดียวกับการวิจารณ์ซึ่งผู้พูดมีความต้องการที่จะชี้แจงถึงข้อดีข้อเสียต่อผู้ฟังเท่านั้น โดยมีได้มุ่งหวังให้ผู้ฟังสำนึกหรือเปลี่ยนแปลงการกระทำเดิม เหมือนการตักเตือน

ก. วัจนกรรมการตักเตือนกับวัจนกรรมการแนะนำและสั่งสอน

นอกจากวัจนกรรมการตักเตือนจะมีลักษณะคล้ายกับวัจนกรรมที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น วัจนกรรมการตักเตือนยังมีลักษณะคล้ายกับวัจนกรรมการแนะนำ และวัจนกรรมการสั่งสอนอีกด้วย เนื่องจากทั้งหมด ต่างเป็นวัจนกรรมที่ผู้พูดมีเจตนา “หวังดี” ต่อผู้ฟัง โดยมีความแตกต่างของเงื่อนไขวัจนกรรม ดังตารางเปรียบเทียบต่อไปนี้

ตารางที่ ๓ แสดงการเปรียบเทียบเงื่อนไขของวงจรกิจกรรมการตัดสินใจกับวงจรกิจกรรมแนะนำและตั้งสอน

เงื่อนไข	วงจรกิจกรรม	ตัดสินใจ	แนะนำ (Scarle, 1969)	ตั้งสอน ^๑
๑. เงื่อนไขที่เกี่ยวกับเนื้อความ	-เป็นการกล่าวถึงพฤติกรรม หรือการกระทำในอดีตของผู้ฟัง	-เป็นการกล่าวถึงพฤติกรรม หรือการกระทำในอดีตของผู้ฟัง	-เป็นการกล่าวถึงการกระทำในอนาคตของผู้ฟัง	-เป็นการกล่าวถึงพฤติกรรมหรือการกระทำของผู้ฟัง
๒. เงื่อนไขเบื้องต้น	-ผู้พูดเชื่อว่าการกระทำนั้นของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อน	-ผู้พูดเชื่อว่าการกระทำนั้นของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อน	- ไม่มีอะไรแสดงอย่างชัดเจนต่อผู้พูดและผู้ฟังว่าผู้ฟังจะกระทำเช่นนั้นอยู่เป็นประจำ	- ไม่มีอะไรแสดงอย่างชัดเจนต่อผู้พูดและผู้ฟังว่าผู้ฟังจะมีความถูกต้อง ดีหรือไม่ดีของการกระทำนั้น ผู้พูดไม่พูด
๓. เงื่อนไขความจริงใจ	-ผู้พูดต้องการบอกให้ผู้ฟังว่าการกระทำของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อน เพื่อให้ผู้ฟังจะได้สำนึกหรือเปลี่ยนแปลงการกระทำนั้น	-ผู้พูดต้องการบอกให้ผู้ฟังว่าการกระทำของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อน เพื่อให้ผู้ฟังจะได้สำนึกหรือเปลี่ยนแปลงการกระทำนั้น	-ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังกระทำสิ่งนั้น	-ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังว่าการกระทำนั้นของผู้ฟังถูกต้อง ดีหรือไม่ดี เพื่อให้ผู้ฟังกระทำตาม
๔. เงื่อนไขจำเป็น	-เป็นความพยายามที่จะบอกให้ผู้ฟังว่าการกระทำของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อน เพื่อให้ผู้ฟังจะได้สำนึกหรือเปลี่ยนแปลงการกระทำนั้น	-เป็นความพยายามที่จะบอกให้ผู้ฟังว่าการกระทำของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อน เพื่อให้ผู้ฟังจะได้สำนึกหรือเปลี่ยนแปลงการกระทำนั้น	-เป็นความพยายามที่จะเสนอการกระทำนั้นให้ผู้ฟังสนใจ	-เป็นความพยายามที่จะชี้แจงให้ทันถึงความคิด ดีหรือไม่ดี ในการกระทำของผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังกระทำตาม

จากตารางที่ ๓ จะเห็นได้ว่าวงจรกิจกรรมการตัดสินใจมีความแตกต่างกับวงจรกิจกรรมแนะนำและวงจรกิจกรรมตั้งสอนภายใต้เงื่อนไขที่เกี่ยวกับเนื้อความและเงื่อนไขเบื้องต้น กล่าวคือวงจรกิจกรรมการตัดสินใจต่างกับวงจรกิจกรรมแนะนำภายใต้เงื่อนไขที่เกี่ยวกับเนื้อความ โดยวงจรกิจกรรมการตัดสินใจเป็นวงจรกิจกรรมที่ผู้พูดต้องการบอกให้ผู้ฟังรู้ว่าพฤติกรรมหรือการกระทำในอดีตของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ขณะที่วงจรกิจกรรมแนะนำเป็นวงจรกิจกรรมที่ผู้พูดต้องการบอกสิ่งที่เป็นประโยชน์เพื่อให้ผู้ฟังกระทำตามในอนาคต ส่วนวงจรกิจกรรมการตัดสินใจมีความแตกต่างกับวงจรกิจกรรมตั้งสอนภายใต้เงื่อนไขที่เกี่ยวกับเนื้อความและเงื่อนไขเบื้องต้นเบื้องต้น กล่าวคือวงจรกิจกรรมการตัดสินใจมีเงื่อนไขที่เกี่ยวกับเนื้อความและเงื่อนไขเบื้องต้น อยู่ที่ผู้พูดต้องเชื่อว่าการกระทำในอดีตของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อน ขณะที่วงจรกิจกรรมตั้งสอนกลับมีเงื่อนไขทั้งสองดังกล่าวไม่เจาะจงว่าการกระทำนั้นของผู้ฟังต้องเป็นการกระทำในอดีตที่ไม่ดี ไม่ถูกต้องเสมอไป แต่อาจเป็นการกระทำในอดีตหรืออนาคตที่ดีหรือถูกต้องตามที่สังคมยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันก็ได้

๑.๓) วิธีดำเนินการวิจัย

^๑ วงจรกิจกรรมนี้ตรงกับวงจรกิจกรรม Advising ของ เซอร์ล (Scarle, 1969)

^๒ ผู้วิจัยกำหนดเงื่อนไขวงจรกิจกรรมการตั้งสอน ตามที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้นิยามของคำว่า “ตั้งสอน” ไว้ว่าหมายถึง “ชี้แจงให้เข้าใจและบอกให้ทำ” (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๔ : ๘๖๖)

๑.๗.๑ ตำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยตำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการดักเดือน โดยแบ่งเป็นเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวถึงทฤษฎีซึ่งใช้วิเคราะห์วัจนกรรมการดักเดือน และงานวิจัยที่ศึกษาวัจนกรรมการดักเดือนโดยตรง

๑.๗.๒ เลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในงานวิจัย

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษากลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการดักเดือนของครูกับศิษย์ เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่า ในสังคมไทย ครูมีหน้าที่โดยตรงในการอบรมดักเดือนศิษย์ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, ๒๕๔๐) และครูยังเป็นสถานภาพที่มีความสำคัญรองมาจากพ่อแม่ (Navavan Bandnumeha, 1987) โดยเป็นปुरुชนิยบุคคลที่ศิษย์ต้องให้ความเคารพนับถือและเชื่อฟังคำอบรมสั่งสอน ด้วยเหตุผลนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวสำหรับการศึกษาวัจนกรรมการดักเดือน

๑.๗.๓ สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถามที่เรียกว่า Discourse Completion Test (DCT) เนื่องจากการเก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริงไม่สามารถควบคุมเจตนาของผู้พูดที่แสดงวัจนกรรมได้ เพราะเจตนาไม่สามารถบอกได้จากรูปภาษาเสมอไป (ธีรนุช โชกสุวนิช, ๒๕๓๓) หากผู้วิจัยไม่ใช่ผู้พูดเองก็ยากที่จะระบุให้แน่ชัดว่าถ้อยคำที่ปรากฏในสถานการณ์จริงนั้นมีเจตนาดักเดือนหรือไม่ ในสาขาวัจนปฏิบัติศาสตร์ จึงยอมรับการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม DCT ว่าเป็นวิธีการที่เหมาะสมโดยเฉพาะหากต้องการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (ปวีณา วัชรสุวรรณ, ๒๕๔๗)

ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างสถานภาพครู โดยแบบสอบถามแต่ละชุดประกอบด้วยคำถามทั้งหมด ๕ ข้อ ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่กำหนดให้ผู้พูดอยู่ในสถานการณ์ที่เห็นว่า ผู้ฟังมีพฤติกรรมหรือการกระทำไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์โดยอาศัยข้อมูลความประพฤตินี้ไม่เหมาะสมของนักเรียนประจำปี ๒๕๔๗ และการสอบถามจากครูดังกล่าวถึงแล้วในหัวข้อ ๑.๔.๒

สถานการณ์ที่ผู้วิจัยกำหนดมีดังนี้

สถานการณ์ที่ ๑ การดักเดือนของครู เมื่อศิษย์มาเข้าเรียนสาย
อยู่เป็นประจำ

สถานการณ์ที่ ๒ การดักเดือนของครู เมื่อศิษย์แต่งตัวต่อแหลมและกลับ
บ้านดึกเป็นประจำ

- สถานการณ์ที่ ๓ การดักเตือนของครู เมื่อศิษย์กำลังคิดนุหรืออย่างหนัก
- สถานการณ์ที่ ๔ การดักเตือนของครู เมื่อศิษย์กำลังลดความฮ่วนโดยการ
กินยาที่ไม่ได้อยู่ในความควบคุมของแพทย์
- สถานการณ์ที่ ๕ การดักเตือนของครู เมื่อศิษย์ใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือย
ถึงกับไม่มีเงินสำหรับลงทะเบียนเรียน
- สถานการณ์ที่ ๖ การดักเตือนของครู เมื่อศิษย์เล่นการพนันหลังเลิกเรียน
- สถานการณ์ที่ ๗ การดักเตือนของครู เมื่อศิษย์มักประพฤติตัวไม่
เหมาะสมกับเพื่อนเพศตรงข้าม
- สถานการณ์ที่ ๘ การดักเตือนของครู เมื่อศิษย์มักชอบไปเข้ากลุ่มกับ
นักเลงอันตรายนอกโรงเรียน และก่อเรื่องทะเลาะวิวาทอยู่เป็นประจำ
- สถานการณ์ที่ ๙ การดักเตือนของครู เมื่อศิษย์แสดงกิริยาหรือกล่าววาจาที่
ไม่สุภาพกับบุคคลอื่น

ในการกำหนดสถานการณ์ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการบรรยายสั้นๆ และใช้คำถามแทนการ
สร้างเป็นบทสนทนาให้เติมเต็ม เนื่องจากการสร้างเป็นบทสนทนาให้เติมเต็มนั้นอาจจะเป็นการ
ชี้นำคำตอบให้กับผู้ตอบแบบสอบถาม และอาจทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่ใช่ถ้อยคำที่ผู้ตอบ
แบบสอบถามจะใช้จริงในสถานการณ์นั้น แต่เป็นถ้อยคำเพื่อตอบสนองส่วนแรกของคู่ถ้อยที่กำหนด

ตัวอย่างคำถามที่ผู้วิจัยตั้งขึ้น

แบบสอบถามสำหรับสถานภาพ ครูที่ใช้ดักเตือนศิษย์

๑. หากท่านเห็นลูกศิษย์ในความดูแลของท่าน มาเข้าเรียนสายอยู่เป็นประจำ ในคาบรายวิชาอื่น
ที่ไม่ใช่คาบรายวิชาที่ท่านสอน และท่านเห็นว่ากรมาเข้าเรียนสายเช่นนี้เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ไม่
เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดผลเสียแก่ลูกศิษย์ของท่าน ท่านจะทำอย่างไร

ไม่ดักเตือน(เฉยๆ)เพราะ.....

กล่าวดักเตือนลูกศิษย์โดยพูดว่า.....

ดักเตือนโดยวิธีอื่น คือ.....

๒. หากท่านเห็นลูกศิษย์ในควบคุมเลขของท่านชอบแต่งตัวล่อแหลม และทราบมาว่ากลับบ้านคือ เป็นประจำ โดยท่านเห็นว่า การแต่งตัวล่อแหลมและกลับบ้านคือเช่นนี้เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม หรือ อาจทำให้เกิดผลเสียแก่ลูกศิษย์ของท่าน ท่านจะทำอย่างไร

ไม่ตักเตือน (เฉยๆ) เพราะ .....

.....

กล่าวตักเตือนลูกศิษย์โดยพูดว่า.....

.....

ตักเตือนโดยใช้วิธีอื่นคือ.....

.....

๓. หากท่านทราบมาว่าลูกศิษย์ในควบคุมเลขของท่านกำลังติดยาหรืออย่างหนัก โดยที่ ต้องสูบบุหรี่ และท่านเห็นว่า การติดยาหรือเช่นนี้เป็นสิ่งที่ไม่ดี หรืออาจเป็นผลเสียแก่ลูกศิษย์ของท่าน ท่านจะทำอย่างไร

ไม่ตักเตือน (เฉยๆ) เพราะ.....

.....

กล่าวตักเตือนลูกศิษย์โดยพูดว่า.....

.....

ตักเตือนโดยใช้วิธีอื่น คือ.....

.....

๑.๗.๔ เก็บข้อมูลจากเครื่องมือที่สร้างขึ้น

ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถาม โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามจากครู และอาจารย์ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษาจำนวน ๑๕๐ คน ซึ่งมาจากเขต กรุงเทพมหานครและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามเหตุผลที่ได้กล่าวถึงในหัวข้อ ๑.๔.๑

๑.๗.๕ คัดเลือกข้อมูลที่เก็บได้

๑.๗.๖ จัดระเบียบข้อมูลที่คัดเลือก

ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ๑๕๐ คน เป็นข้อมูลที่มีทั้งการ ตักเตือนและไม่ตักเตือน ทั้งนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการไม่ตักเตือนด้วย เนื่องจากการไม่ตักเตือน อาจเป็นผลมาจากการรักษาหน้าของคู่สนทนาหรือหน้าของผู้พูดเอง

คำตอบ ๑ คำตอบของผู้ตอบแบบสอบถาม ๑ คนใน ๑ ข้อ ผู้วิจัยจะ กำหนดให้เป็น ๑ คำตอบ แบบสอบถามมีทั้งสิ้น ๕ ข้อ ดังนั้นคำตอบของกลุ่มตัวอย่างจำนวน

๑๕๐ คน จะมีทั้งสิ้น ๑,๓๕๐ คำตอบ (ผู้ตอบแบบสอบถาม ๑๕๐ คน คนละ ๙ คำตอบ = ๑,๓๕๐ คำตอบ)

คำตอบที่ได้ในแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะนำมาจัดเรียงเป็นตารางดังนี้

สถานภาพของผู้พูด	กฎ (๑๕๐ คน)
สถานการณ์ที่ผู้ฟังกระทำผิด	
๑. เข้าเรียนสายเป็นประจำ	๑๕๐ คำตอบ
๒. แต่งตัวล้อแหลม และกลับบ้านดึกเป็นประจำ	๑๕๐ คำตอบ
๓. คิดนูหรืออย่างหนัก	๑๕๐ คำตอบ
๔. ถดความฮ้วน โดยการกินยาที่ไม่ได้อยู่ในความควบคุมของแพทย์	๑๕๐ คำตอบ
๕. ใช้เงินฟุ่มเฟือยถึงกับไม่มีเงินลงทะเบียนเรียน	๑๕๐ คำตอบ
๖. เล่นการพนันหลังเลิกเรียนเป็นประจำ	๑๕๐ คำตอบ
๗. ประพศิตัวไม่เหมาะสมกับเพศตรงข้าม	๑๕๐ คำตอบ
๘. เข้ากลุ่มกับนักเลงอันตรายและมีเรื่องทะเลาะอยู่เป็นประจำ	๑๕๐ คำตอบ
๙. กล่าววาจาหรือแสดงกริยาไม่สุภาพกับบุคคลอื่น	๑๕๐ คำตอบ
รวมคำตอบที่ได้	๑,๓๕๐ คำตอบ

๑.๗.๗ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม
กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลคำตอบที่ได้จากแบบสอบถาม มีดังนี้

๑) การวิเคราะห์การดักเตือนและการไม่ดักเตือน

เมื่อผู้วิจัยจัดระเบียบข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลในแต่ละกลุ่มมาแบ่งเป็นการดักเตือน และการไม่ดักเตือน กล่าวคือ หากผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบว่า “ไม่ดักเตือน(เฉยๆ)” ผู้วิจัยจะจัดให้เป็นการไม่ดักเตือน แต่หากผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า “กล่าวดักเตือนถูกศิษย์ โดยพูดว่า...” ผู้วิจัยจะจัดให้เป็นการดักเตือนด้วยการใช้กลวิธีทางภาษา และหากผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบว่า “ดักเตือนโดยใช้วิธีอื่นคือ...” ผู้วิจัยจะพิจารณาจากวิธีการที่ใช้ว่าแสดงเจตนาดักเตือนหรือไม่ เช่นถ้าตอบว่า “ทำสีหน้าไม่พอใจใส่ถูกศิษย์คนนั้น” ผู้วิจัยจะจัดให้เป็นการดักเตือนโดยมิได้ใช้กลวิธีทางภาษา แต่หากตอบว่า “ไปปรึกษาอาจารย์ท่านอื่นว่าจะทำ

อย่างไรกับลูกศิษย์คนนี้ดี” ผู้วิจัยจะจัดเป็นการไม่ดักเตือน เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามมิได้แสดงวิธีการหรือเจตนาในการดักเตือนคู่สนทนา

หลังจากนั้น ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จัดแบ่งทั้งหมดมาบันทึกไว้ในตารางตามจำนวนที่ปรากฏต่อไป โดยแจกแจงตารางออกเป็นดังนี้

สถานภาพ ของผู้พูด	ผู้พูดสถานภาพ ครู (ร้อยละ)			
	ดักเตือน		ไม่ดักเตือน	
	ใช้กลวิธีทางภาษา	ใช้วิธีอื่น	เฉยๆ	ทำอย่างอื่น
๑. เจ้เรียนชาย เป็นประจำ				
๒. แต่งตัว อ่อนแอ และ กตัญญู เป็นประจำ				
๓. ดิศบุหรื อย่างหนัก				
๔. ถดถอย ฮ้วน โดยการ กินยาที่ไม่ได้ อยู่ในความ ควบคุมของ แพทย์				
๕. ใช้เงิน ฟุ่มเฟือย อิงกับ ไม่มีเงิน ลงทะเบียน เรียน				
๖. เริ่มต้นการพนัน หลังเลิกเรียน เป็นประจำ				
๗. ประพฤติตัว ไม่เหมาะสม กับเพศตรงข้าม				
๘. เข้ากลุ่มกับ นักเลง อันตราย และ มีเรื่องทะเลาะ อยู่เป็นประจำ				
๙. กล่าววาจาหรือ แสดงกริยาไม่ สุภาพกับบุคคล อื่น				
รวม				

จากจำนวนครั้งที่ปรากฏในตาราง ผู้วิจัยจะนำมาคำนวณเป็นค่าร้อยละของการปรากฏการดักเตือนและการไม่ดักเตือนของผู้พูด แล้วจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์

๒) การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการดักเตือน

ในการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการดักเตือนของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามที่เป็น “ถ้อยคำ” มาวิเคราะห์ เริ่มจากนำคำตอบมาจำแนกเป็นถ้อยคำ โดยพิจารณาจาก ๑. การเว้นวรรคของผู้ตอบแบบสอบถามแทนจังหวะหยุดระหว่างถ้อยคำ และ ๒. เนื้อความที่สมบูรณ์ของแต่ละถ้อยคำ ตัวอย่างเช่น

คำตอบว่า “รู้ตัวนะว่าทำอะไรอยู่ ถ้าทางโรงเรียนรู้ อาจจะต้องออก ถ้าอะไรที่มันไม่ถูกต้อง เราก็คควรเลิกซะ”

แบ่งได้เป็น ๓ ถ้อยคำ คือ

- รู้ตัวนะว่าทำอะไรอยู่
- ถ้าทางโรงเรียนรู้ อาจจะต้องออก
- ถ้าอะไรที่มันไม่ถูกต้อง เราก็คควรเลิกซะ”

เมื่อผู้วิจัยแบ่งคำตอบที่ได้เป็นถ้อยคำแล้ว จึงนำถ้อยคำดังกล่าวมาวิเคราะห์ว่าเป็นกลวิธีทางภาษาแบบใด โดยพิจารณาทั้งรูปภาษาและเนื้อหาของถ้อยคำนั้น และอาศัยแนวคิดด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์เป็นเกณฑ์ หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์ว่ากลวิธีทางภาษาที่ได้มีวัตถุประสงค์อย่างไรในการสื่อสาร

๑.๗.๘ เรียบเรียงผลการวิเคราะห์

เมื่อผู้วิจัยจัดระเบียบและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดเรียบร้อยแล้ว จึงนำเสนอผลการวิเคราะห์ ออกเป็นส่วน ๕ ส่วน คือ ๑) กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการดักเตือน ๒) วัตถุประสงค์ของกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการดักเตือน ๓) การปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการดักเตือน ๔) การไม่แสดงการดักเตือนและการแสดงการดักเตือนโดยใช้วิธีอื่น และ ๕) ภาพรวมของผลการวิจัย หลังจากนั้นจึงนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวัจนกรรมการดักเตือนกับสถานการณ์การกระทำผิดและเปรียบเทียบผลการวิจัยที่ได้กับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป

๑.๗.๕ เขียนสรุปผลการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษา

๑.๘ ทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการดักเตือนในภาษาไทย มีทั้งในส่วนที่เป็นแนวคิดทฤษฎีซึ่งนำมาใช้สำหรับการวิเคราะห์วัจนกรรมการดักเตือนและงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องวัจนกรรมการดักเตือนโดยตรง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๑.๘.๑ แนวคิดทฤษฎีที่ใช้วิเคราะห์วัจนกรรมการดักเตือน

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์วัจนกรรมการดักเตือน ประกอบด้วย
แนวคิดเรื่องวัจนกรรม และแนวคิดเรื่องความสุภาพ

ก. แนวคิดเรื่องวัจนกรรม

ออสติน (Austin, 1962) นักปราชญ์กลุ่มเจตนานิยมกล่าวว่าเกี่ยวกับการใช้
ภาษาไว้ว่า การใช้ภาษาในการสื่อสารนั้น เรามิได้ใช้ถ้อยคำเพื่อสื่อความเป็นจริงหรือเท็จเท่านั้น
แต่ยังใช้เพื่อให้เกิดการกระทำต่างๆ อีกด้วย โดยในการกล่าวถ้อยคำหนึ่ง ผู้พูดจะได้กระทำ ๓ สิ่ง
ด้วยกันคือ

๑. การกล่าวถ้อยคำ (locutionary act)
๒. เจตนาของถ้อยคำ (illocutionary act)
๓. ผลของถ้อยคำ หรือ วัจนผล (perlocutionary act/effect)

ต่อมาเซอร์ล (Searle, 1969) ได้นำแนวคิดนี้มาพัฒนาเป็นระบบ และขยายขอบเขต
ของภาษาที่ใช้ศึกษาให้เป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น โดยเขาเห็นว่าวัจนกรรมเป็นสิ่งที่
ประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ

๑. ส่วนเนื้อความ ของถ้อยคำ (propositional content)
๒. ส่วนเจตนาของถ้อยคำ (illocutionary act)

นอกจากนี้ เซอร์ล ยังได้กำหนด felicity condition หรือเงื่อนไขในการแสดงวัจน
กรรมต่างๆ ไว้ออกเป็น ๔ ข้อ ดังนี้

- ๑) เงื่อนไขที่เกี่ยวกับเนื้อความ (propositional content) ได้แก่ รายละเอียดที่เป็น
เนื้อหาของถ้อยคำนั้น
- ๒) เงื่อนไขเบื้องต้นหรือเงื่อนไขบังคับพื้นฐาน (Preparatory precondition)
ได้แก่ เงื่อนไขเบื้องต้นเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อที่ผู้พูดและผู้ฟังจะต้องมี
มาก่อน
- ๓) เงื่อนไขความจริงใจ (Sincerity condition) ได้แก่ เงื่อนไขที่ระบุความคิด
ความรู้สึก และความต้องการที่แท้จริงของผู้พูดที่มีต่อผู้ฟังอย่างชัดเจน
โดยหากหน่วยเนื้อความขาดความจริงใจของผู้พูด หน่วยสื่อสารนั้นก็ไมอาจ
ทำหน้าที่ตามที่คาดหวังไว้
- ๔) เงื่อนไขจำเป็นหรือเงื่อนไขที่เป็นสาระสำคัญ (Essential condition) ได้แก่

เงื่อนไขที่บอกสาระสำคัญว่าผู้พูดมีเจตนาต้องการให้เกิดการกระทำอะไรขึ้น

นอกจากกำหนดเงื่อนไขวัจนกรรมแล้ว Searle (1969) ยังแบ่งวัจนกรรมหลายประเภทไว้เป็น ๕ กลุ่ม คือ

กลุ่ม ๑ กลุ่ม วัจนกรรมบอกเล่า (representatives) ได้แก่ วัจนกรรมที่ผู้พูดผูกมัดตนเองกับความจริงของถ้อยคำที่พูด เช่น การแจ้งให้ทราบ การบอกเล่า การสรุป

กลุ่ม ๒ กลุ่ม วัจนกรรมชี้แนะ (directives) ได้แก่ วัจนกรรมที่ผู้พูดพยายามให้ผู้ฟังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น การขอร้อง การสั่ง

กลุ่ม ๓ กลุ่ม วัจนกรรมผูกมัด (commissives) ได้แก่ วัจนกรรมที่ผู้พูดผูกมัดตนเองว่าจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในอนาคต เช่น การสัญญา การขู่ การเสนอให้

กลุ่ม ๔ กลุ่ม วัจนกรรมแสดงความรู้สึก (expressives) ได้แก่ วัจนกรรมที่ผู้พูดแสดงภาวะเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ความรู้สึก เช่น การขอบคุณ การขอโทษ การแสดงความยินดี

กลุ่ม ๕ กลุ่ม วัจนกรรมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (declarations) ได้แก่ วัจนกรรมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทันที มักเกี่ยวกับสถาบัน ผู้กระทำจะต้องเป็นผู้มีสิทธิหรืออำนาจ เช่น การประกาศสงคราม การประกาศสมรส การโปรกษิตล้างบาป การไล่ออก

ผู้วิจัยจะได้อาศัยเงื่อนไขวัจนกรรมทั้ง ๔ ข้อที่ Searle (1969) เสนอเป็นแนวทางในการกำหนดนิยามวัจนกรรมการดักเตือน และหากพิจารณาประเภทวัจนกรรมจะเห็นว่าวัจนกรรมการดักเตือนเป็นวัจนกรรมที่จัดอยู่ในประเภท Directives หรือ วัจนกรรมกลุ่มชี้แนะ เนื่องจากในการกระทำวัจนกรรมดังกล่าว ผู้พูดต้องการบอกให้ผู้ฟังรู้ว่าการกระทำนั้นของผู้ฟังเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อน เพื่อที่ผู้ฟังจะได้สำนึกหรือเปลี่ยนแปลงการกระทำนั้น

ข. แนวคิดเรื่องความสุภาพ

นอกจากแนวคิดเรื่องวัจนกรรมแล้ว แนวคิดเรื่อง “ความสุภาพ” ยังเป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่ผู้วิจัยนำมาใช้วิเคราะห์วัจนกรรมการดักเตือน เนื่องจากวัจนกรรมการดักเตือนเป็นวัจนกรรมที่

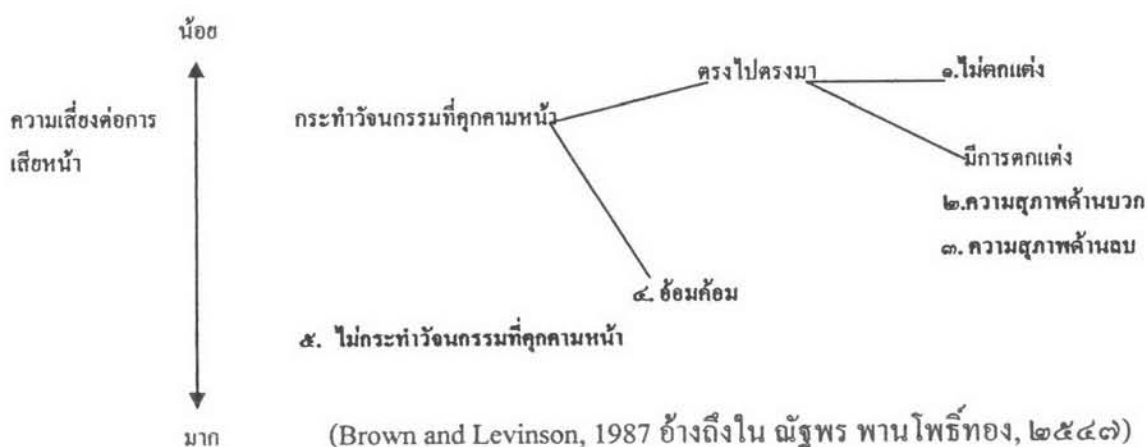
* ผู้วิจัยเรียกและกำหนดชื่อวัจนกรรมแต่ละกลุ่มข้างต้นตาม ฉัฐพร พาน โทษทอง (๒๕๔๗: ๒)

จัดได้ว่าถูกคามหน้าของผู้ฟังตามทฤษฎีของบราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1978, 1987) และผู้พูดอาจใช้กลวิธีทางภาษา เพื่อลดการถูกคามหน้าผู้ฟังโดยมีรายละเอียดของทฤษฎี ดังนี้

บราวน์และเลวินสัน(Brown and Levinson, 1987) เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมี “หน้า” หรือ “ภาพลักษณ์ที่ทุกคนในสังคมต้องการ เป็นความต้องการพื้นฐานของสมาชิกในสังคม” (Brown and Levinson, 1987 อ้างถึงใน ฉัฐพร พานโพธิ์ทอง, ๒๕๔๗ : ๕) “หน้า” ทั้ง ๒ ด้าน คือ

๑. หน้าที่ด้านบวก (Positive Face) หมายถึง ความต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับในสังคม
๒. หน้าที่ด้านลบ (Negative Face) หมายถึง ความต้องการที่จะมีอิสระ ไม่ขึ้นอยู่กับใคร

วัจนกรรมการดักเตือนถูกคามหน้าด้านบวก(Positive Face)ของผู้ฟัง เนื่องจากการดักเตือนเป็นการกล่าวถึงความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องในการกระทำหรือพฤติกรรมบางอย่างของผู้ฟัง ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า ผู้ฟังมีสิ่งที่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ดังนั้นในการกระทำวัจนกรรมนี้ ผู้พูดต้องเลือกว่า จะใช้กลวิธีใด ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๒ แสดงทางเลือกของกลวิธีต่างๆที่ใช้เมื่อจะทำวัจนกรรมที่เสียดังการทำให้คู่สนทนาเสียดังการ

จากแผนภูมิ อาจอธิบายได้ว่า เมื่อผู้พูดอยู่ในสถานการณ์ที่เสียดังการถูกคามหน้าของผู้ฟัง (Strategies for doing FTAs) ผู้พูดอาจเลือก วิธีตรงไปตรงมา (Bold on record) เพื่อให้ผู้ฟังทราบเจตนาของผู้พูดได้อย่างชัดเจน หรืออาจเลือก วิธีรักษาหน้าด้านบวก(Positive Politeness) หรือความต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับในสังคมของผู้ฟัง เช่น การแสดงความเป็นกลุ่มหรือพวกเดียวกัน การแสดงความเป็นห่วง การแสดงความยกย่องผู้ฟัง เป็นต้น หรืออาจเลือกใช้วิธีรักษาหน้าด้านลบ (Negative Politeness)หรือความต้องการที่จะมีอิสระ ไม่ขึ้นอยู่กับใครของผู้ฟังเช่น

การกล่าวทวนกลับเพื่อลดน้ำหนักการล่วงละเมิดสิทธิส่วนตัวของผู้ฟัง การขอโทษเมื่อต้องก้าว
 ก้าวเรื่องของผู้ฟัง เป็นต้น หรืออาจจะเลือกใช้วิธีอื่น (Off record) ซึ่งได้แก่ การที่ผู้พูดเลือกที่
 จะไม่สื่อความตั้งใจของตนอย่างตรงไปตรงมา แต่เลือกกล่าวด้วยคำที่ดีความได้หลายแบบ โดยผู้
 พูดจะใช้กลวิธีอื่นนี้ก็ต่อเมื่อเห็นว่าสถานการณ์การสื่อสารนั้นเป็นสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการ
 ถูกถามหน้าของผู้ฟังมากที่สุด เช่น การใช้อุปโลกน์ การใช้รูปประโยคคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ
 เป็นต้น

ทั้งนี้ บรรานและเลวินสัน กล่าวว่า การที่ผู้พูดจะเลือกใช้กลวิธีใดในการกระทำวัจน
 กรรมนั้น ผู้พูดจะต้องพิจารณาถึงปัจจัยแวดล้อม ๓ ประการ ได้แก่ สถานภาพของผู้พูดและผู้ฟัง
 ความสนิทสนมระหว่างคู่สนทนา และระดับของสถานการณ์ เช่น ความยากง่ายของเรื่อง น้ำหนัก
 ความผิด เป็นต้น

แนวคิดทฤษฎีนี้สามารถนำมาใช้อธิบายเกี่ยวกับวัจนกรรมการดักเตือนได้ว่า วัจนกรรม
 การดักเตือนเป็นวัจนกรรมที่ถูกถามหน้า(Face-Threatening Act ; FTA)ของผู้ฟัง เพราะเป็นการ
 กล่าวถึงความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของผู้ฟัง ซึ่งทำให้ผู้ฟังไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ดังนั้นใน
 การแสดงวัจนกรรมการดักเตือนแต่ละครั้ง ผู้พูดจึงจำเป็นต้องชั่งน้ำหนักเพื่อเลือกระหว่างการ
 แสดงวัจนกรรมการดักเตือนด้วยกลวิธีตรงไปตรงมาเพื่อสื่อเจตนาของตนอย่างชัดเจน กับการ
 แสดงวัจนกรรมการดักเตือนด้วยกลวิธีความสุภาพ ซึ่งอาจสื่อเจตนาไม่ชัดเจนแต่เป็นการรักษาหน้า
 และสัมพันธภาพอันดีระหว่างตนกับผู้ฟัง

นอกจากทฤษฎีความสุภาพที่มุ่งเน้นในมุมมองของผู้ฟังอย่างทฤษฎีของบรรานและ
 เลวินสันแล้ว เรื่องความสุภาพยังอาจพิจารณาได้จากมุมมองของผู้พูดซึ่งเป็นความสุภาพที่ผู้พูดต้องการ
 ลดการถูกถามหน้าของตัวเอง (Self Face -Threatening Act; SFTA) ดังในทฤษฎี Self-politeness
 ของ รอง (Chen, 2001) ดังนี้

รอง (Chen, 2001) ได้เสนอกลวิธีการทำวัจนกรรมที่เสี่ยงต่อการถูกถามหน้าของผู้พูด
 (Strategies for doing Self Face -Threatening Act; SFTA) ไว้ ๔ กลวิธี คือ

๑. วิธีการกล่าวอย่างตรงไปตรงมา วิธีการนี้จะใช้ ต่อเมื่อผู้พูดเห็นว่าวัจนกรรมนั้นเสี่ยง
 ต่อการถูกถามหน้าของผู้พูดน้อยที่สุด
๒. วิธีการใช้ถ้อยคำเพื่อลดน้ำหนักความเสี่ยงที่จะถูกถามหน้าของตนเอง วิธีการ
 นี้จะใช้ก็ต่อเมื่อผู้พูดเห็นว่ากล่าวอย่างตรงไปตรงมาอาจถูกถามของหน้าของตน
 ได้ จึงเลือกใช้วิธีการนี้แทน เช่น การกล่าวชี้แจงหรือให้เหตุผล (Justify) การกลบ

เก๋ยอน (Hedge) เป็นต้น

๓. วิธีการทางอ้อม วิธีการนี้ใช้เพื่อรักษาหน้าของผู้พูด ซึ่ง Chen ได้เสนอว่าเป็นกลวิธีที่ผู้พูดตั้งใจจะละเมิดกฎความร่วมมือในการสนทนาของ Grice ทั้ง ๔ ข้อ ซึ่งได้แก่ กฎปริมาณ (Maxim of quantity) กฎคุณภาพ (Maxim of quality) กฎสัมพัทธ์ (Maxim of relation) และกฎคุณลักษณะ (Maxim of manner)
๔. วิธีการที่ไม่กล่าวด้วยคำใดๆ หรือการเงิบ เพื่อหลีกเลี่ยงการคุกคามหน้าของตนเอง

จากกลวิธีทั้ง ๔ กลวิธีตามแนวคิดเรื่องความสุภาพต่อตนเองของรอง (Chen, 2001) ข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างไปจากกลวิธีความสุภาพต่อผู้ฟังของบราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1987) กล่าวคือกลวิธีความสุภาพต่อตนเองของรอง(Chen, 2001) ไม่ได้แบ่งเป็นกลวิธีความสุภาพด้านบวกหรือด้านลบเหมือนกลวิธีความสุภาพต่อผู้ฟังของบราวน์และเลวินสัน(Brown and Levinson, 1987) ทั้งนี้ รอง(Chen, 2001) ได้เสนอไว้ว่า กลวิธีทั้ง ๔ กลวิธีตามแนวคิดเรื่อง Self-politeness นี้ ผู้พูดจะเลือกใช้โดยการคำนึงว่าวัจนกรรมนั้นเสี่ยงต่อการคุกคามหน้ามากน้อยเพียงใด หากวัจนกรรมนั้นเสี่ยงต่อการคุกคามหน้าของผู้พูดน้อย ผู้พูดก็จะเลือกใช้กลวิธีที่ ๑ แต่ถ้าเสี่ยงต่อการคุกคามหน้าของผู้พูดมาก ผู้พูดก็จะเลือกใช้กลวิธีที่ ๒- ๔ ตามลำดับ และการตัดสินใจว่าวัจนกรรมใดจะเสี่ยงต่อการคุกคามหน้าของผู้พูดหรือไม่นั้น ต้องขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของแต่ละสังคม

ทฤษฎี Self-politeness นี้อาจนำมาอธิบายเกี่ยวกับวัจนกรรมการดักเตือนได้ เนื่องจากในการแสดงวัจนกรรมการดักเตือนแต่ละครั้ง ผู้พูดคงต้องคำนึงถึงการรักษาสัมพันธภาพที่ดี และไม่ต้องการให้ตนถูกมองในด้านไม่ดี

---

¹ Grice (1975 อ้างถึงใน ฌีรพร พานโพธิ์ทอง, ๒๕๔๗) เชื่อว่าในการสนทนาในชีวิตประจำวัน ถ้อยคำไม่ได้สื่อความหมายตามรูปเสมอไป เราไม่สามารถตีความถ้อยคำจากความหมายตามรูปหรืออาศัยหลักการใช้เหตุผลได้ และจำเป็นต้องอาศัยปริบทและมีสมมติฐานว่าคู่สนทนาเคารพหลักการความร่วมมือในการสนทนา โดยกฎทั้ง ๔ ข้อ ได้แก่ ๑. กฎปริมาณ (Maxim of quantity) หมายถึง การให้ข้อมูลครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการสนทนานั้นๆและไม่ให้ข้อมูลเกินความจำเป็น ๒. กฎคุณภาพ (Maxim of quality) หมายถึง การไม่พูดสิ่งเท็จหรือไม่มีหลักฐาน ๓. กฎสัมพัทธ์ (Maxim of relation) หมายถึง การพูดแต่สิ่งที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อสนทนา และ ๔. กฎคุณลักษณะ (Maxim of manner) หมายถึง การหลีกเลี่ยงความกำกวม พูดให้กระชับและให้เนื้อความเป็นไปตามลำดับ

๑.๘.๒ งานวิจัยที่ศึกษาเรื่องวัจนกรรมการดักเตือน

จากการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยที่ศึกษาเรื่องวัจนกรรมการดักเตือนยังมีไม่มากนัก และพบแต่ในงานวิจัยที่เป็นของภาษาต่างประเทศเท่านั้น โดยงานวิจัยดังกล่าวได้แก่งานวิจัยเรื่อง American and Chinese politeness strategies: It sorts of disturb my sleep or health is important ของ แนช (Thomas Nash, 1983)

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาวัจนกรรมการดักเตือนแบบข้ามวัฒนธรรมของชาวอเมริกันเปรียบเทียบกับชาวจีน โดยผู้วิจัยสร้างสถานการณ์สมมุติให้กลุ่มตัวอย่างต้องดักเตือนเพื่อนคนหนึ่งที่มาขออาศัยภายในบ้าน และเพื่อนคนนั้นมักกลับบ้านดึกเสมอ ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างมาจากนักศึกษาปริญญาโทชาวอเมริกันและชาวจีนของมหาวิทยาลัยฮาวาย และไม่ได้ควบคุมปัจจัยด้านสถานภาพหรือระยะห่างทางสังคมของผู้พูดและผู้ฟังที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างชาวอเมริกันและชาวจีนต่างมีเอกลักษณ์ในการแสดงวัจนกรรมการดักเตือนต่างกัน กล่าวคือ ผู้พูดชาวอเมริกันมักจะแสดงวัจนกรรมการดักเตือนโดยใช้กลวิธีการรักษาหน้าด้านลบ (negative politeness) ของผู้ฟัง โดยให้ผู้ฟังเห็นว่าตนมิได้ตั้งใจรบกวนสิทธิของผู้ฟัง ซึ่งกลวิธีที่พบมากที่สุด ได้แก่ กลวิธีการกลบเกลื่อน (hedging) ทั้งในรูปของคำวิ และคำลงท้าย รวมทั้งการใช้รูปประโยคคำถามเพื่อลดน้ำหนักคำพูดไม่ให้รุนแรงหรือคุกคามหน้าจนเกินไปด้วย

ตัวอย่างเช่น

“Do you have any idea how long you’ll be staying ...just curious.

I’ll give you a key and ...maybe you try to also come in a little bit earlier”.

ขณะที่ในผลการศึกษาเดียวกันนี้ กลับพบว่าชาวจีนใช้กลวิธีการกลบเกลื่อนน้อยมาก แต่นิยมเลือกใช้กลวิธีการแสดงวัจนกรรมการดักเตือนแบบรักษาหน้าด้านบวก (positive politeness) ของผู้ฟัง โดยใช้ถ้อยคำที่แสดงถึงความสนใจต่อความรู้สึกของผู้ฟัง ทั้งในเรื่องของความเข้าใจ การยกย่องชมเชย รวมไปถึงความเอาใจใส่ในสุขภาพและร่างกายของผู้ฟัง เพื่อประคับประคองให้เกิดความสามัคคีและปรองดองกันในสังคม

ตัวอย่างเช่น

“Ni shih mang jen ou wo kei ni yaoshih pi chiao fang pien”

(You’re a busy person oh I give you a key then it will be more convenient)

.....

“Pu yao...ma...kung tso nema hsin ku a tao san ching pan yea...ti crh t'ien t
sao shang I ta tsao ch'u...chei yang t'ai hsin ku...shen t'I chung yao”

(Don't...work so hard till midnight...the next day go out very early...this way
it's too hard on you...health is important)

ทั้งนี้ Nash ได้สรุปผลการศึกษาวิจัยชิ้นนี้ว่า ลักษณะการแสดงวัจนกรรมดักเตือนที่แตกต่างกันของชาวอเมริกันและชาวจีน สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของทั้งสองชาติที่ต่างกัน กล่าวคือ สังคมของชาวอเมริกัน จะเน้นความเป็นปัจเจกชน และเคารพสิทธิส่วนบุคคลของกันและกัน รวมไปถึงความเชื่อมั่นในตนเอง ขณะที่ในสังคมวัฒนธรรมชาวจีน จะเน้นที่การอยู่ในสังคมแบบพึ่งพา และถ้อยทีถ้อยอาศัย รวมไปถึงการยกย่องให้เกียรติผู้อื่น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด อาจสรุปได้ว่า วัจนกรรมการดักเตือนเกิดจากเจตนาที่ผู้พูดต้องการบอกให้ผู้ฟังรับรู้ถึงความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องในพฤติกรรมหรือการกระทำบางอย่าง เพื่อให้ผู้ฟังจะได้สำนึกหรือเปลี่ยนแปลงการกระทำนั้น ขณะเดียวกัน วัจนกรรมการดักเตือนก็สามารถถูกคามหน้า(Face-Threatening Act ; FTA) ด้านบวกของผู้ฟังได้ เนื่องจากการดักเตือนเป็นการกล่าวถึงความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของผู้ฟัง ซึ่งทำให้ผู้ฟังไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ดังนั้นในการแสดงวัจนกรรมการดักเตือนแต่ละครั้ง ผู้พูดจึงจำเป็นต้องชั่งน้ำหนักเพื่อเลือกระหว่างการแสดงวัจนกรรมการดักเตือนด้วยกลวิธีตรงไปตรงมา เพื่อสื่อเจตนาของตนอย่างชัดเจนกับการแสดงวัจนกรรมดักเตือนด้วยกลวิธีความสุภาพ ซึ่งอาจสื่อเจตนาไม่ชัดเจนแต่เป็นการรักษาหน้าและสัมพันธภาพอันดีระหว่างตนกับผู้ฟัง

ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมทั้งหมดจะเห็นได้ว่า ยังไม่เคยมีผู้ใดศึกษาวัจนกรรมการดักเตือนในภาษาไทย ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวัจนกรรมการดักเตือนในภาษาไทย โดยมุ่งศึกษาว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งมีสถานภาพเป็นครูใช้กลวิธีทางภาษาใดบ้างในวัจนกรรมการดักเตือน